

USTADDAN HALALLIQ

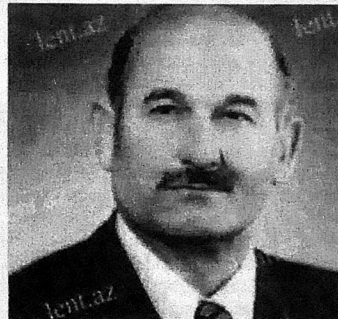
SEYİD ŞUŞİNSKİNİ 38 İL ÖZ EVİNDƏ YAŞADAN USTAD

Azərbaycanda pedaqoq-xanəndə kimi Seyid Şuşinskidən sonra şöhrət zirvəsində dayanan ikinci sənətkar sözsüz ki, Nəriman müəllimdi — Nəriman Əliyev. Yetirmələrinin sayı — sanbalına görə — Nəriman müəllim bəlkə də birinciliyə layiqdi.

Nəriman Əliyev muğam dünyasına nisbətən gec gəlmişdi. Daha doğrusu, o erkən gənclik çağlarından əlinə qaval götürüb, el şənliklərinə getsə də, təhsil almaq, peşəkar xanəndə kimi yetişmək qərarına gələndə artıq müəyyən yaşa çatmışdı. Və bəlkə də bibisi oğlu, o illərdə məşhur Asəf Zeynalı adına Bakı Musiqi Məktəbində oxuyan, bu gün hamının yaxşı tanıdığı, görkəmli sənətkar, qaboy ifaçısı Kamil Cəlilov olmasaydı, Nəriman sənətə gəlməyə də bilirdi. Amma nə gözəl ki, yaşca kiçik olmasına baxmayaraq, Kamilin dedikləri onun ağına batdı. Beləcə, 26 yaşlı Nəriman muğam aləmində adı hələ sağlığında əfsanəyə çevrilən Seyid Şuşinskini qarşısında imtahan verir. Ağa (Seyid Şuşinskiyə hamı belə deyirdi) cavan

buzovnalı balasını əməlli-başlı sınağa çəkir. Və görünür, bərkənd-boşdan yaxşı çıxdığından, dünyanın hər üzünü görmüş, bir vaxtlar qıy vuran səsiylə çoxunun ürəyinə od salmış, köhlən atını şöhrət zirvələrində səyirtmiş Ağa yalnız dərs deməyə razılaşmır, həm də az qala nəvəsi yerində olan Nərimanla əbədi ülfət bağlayır.

Təsadüfi deyil ki, 1956-cı ilin payızında o, hələ texnikumun birinci kursunda oxuyan tələbəsinin Buzovnadakı evinə qonaq çağıldığı gündən bu ailəyə, ocağa ürək qızdırır. Ailə sənətdən bəxti gətirməyən ustad sənətkar qocalıq qarını döydüyü vaxtda tək-tənha yaşamaqdan uşənir, özünə həyan axtırır. O, bu rahatlığı, doğmalığı, isti münasibəti Nərimangilin evində tapır. Həmin vaxtdan etibarən Ağa tələbəsinin evində özünə yuva qurur. Az sonra həmin həyat-baca bütün kənddə məşhurlaşır. Hətta şəhərdən Buzovnaya gələn nabalədlərə "Ağanın evinin yanında düşsənsən" deyə nişan verirlər. Tələbə Nəriman və atası, ev-əşiyin həqiqi sahibi, məxsus sənəti, vəzifəsi olmasa da, muğama sonsuz məhəbbət bəsləyən, Seyid kimi

ustada xidmət göstərməkdən zövq alan Mövsüm kişi xüsusilə əldən-ayaqdan gədirdi. Zarafatyıdımı, o boya sənətkar bu evdə yaşayır. Televiziyanın evlərə təzəcə ayaq açdığı, radionun hələ şan-şöhrətdən düşmədiyi illərdə kənd-kəsəkdə böyük-küçk vardı, hələm-hələm aradan pərdə götürülməmişdi. Belə qayda-qanunların hökm sürdüüyü dövrdə Ağa və onun kimi sanballı köhnə kişilərin bir sözü iki olmazdı. Adı camaatdan tutmuş, yuxarılaradək hamının qarısı onların üzünə açılar, xahişləri, istəkləri yerdə qalmazdı. Və heç şübhəsiz belə bir vaxtda Seyid tək ustadlarla kəlmə, eləcə çörək kəsmək xoşbəxtlik sayılırdı. O da ola hər gün Ağayla bir süfrənin başında oturan, az-az danışan bu qaraqabaq kişinin hərəsi bir dünyaya bərabər hikmətli sözlərini eşidəsən. Dinləyənlərin, görüb-bilənlərin xoş

halına. Gənc Nəriman nəinki ustadından öyrənər, davranışından öyüd-nəsihətindən nəticə çıxarar, hətta onun ayıqlarını yumaqdan belə rahatlıq taparmış. İndi çoxuna qəribə görünsə də, bu sifət həqiqətdir.

Altmış səkkiz illik həyatının otuz üç illini Seyidsiz keçirən Nəriman Əliyevin əsində birçə günü, birçə saati belə ustadsız ötürmədi. Nəriman Əliyev ömrünün axınnacan muğamatdan dərslər dedi və Ağadən görüb-götdürlərini damla-damla, nəfəs-nəfəs tələbələrində öyrətməklə öz ustadına rəhmət oxutdurdu. Məhz buna görə onun adı xanəndə müəllimlərin içərisində Seyid Şuşinski ilə yanaşı çəkilir. Əgər Seyid Şuşinski Azərbaycanda xanəndəlik sənətinin pedaqoji özlüyünü qoyandısa, bu yolu layiqincə davam etdirənlərin sırasında birinci yerdə dayanan heç şübhəsiz Nəriman müəllimdir. Belə deməyə yetərlincə əsas var. "Hər bir iş nəticəyəli ölcülür" qənaətinə söykənsək, başqa cür düşünməyə yer qalmır. Cənab Əkbərov, Ağaxan Abdullayev, Səfa Qəhrəmanov, Zümrüd Məmmədova, Mələkxanım Əyyubova, Qaraxan Behbudov, Vahid və Sabir Abdullayevlər, Rəhimə, Gülyaz və Gülyanaq Məmmədovalar, Kifayət Gəncəli, Təranə Vəlizadə, Eyvaz Həsənov, Yaqut Abdullayeva, Teyyub Aslanov, Ruzə İbişova, Qəzənfər Abbasov, Vahid Quliyev, Məhərrəm Həsənov... Adları sadalanan sənətçiləri bu gün hamı tanıyır. Amma yaqin çoxu bilmir ki, onların hamısı Nəriman Əliyevin yetirmələridir. Və ustadın dərslər alanlar təkcə onlarla bitmir. Bu gün Azərbaycan incə sənətində müəyyən qədər uğur qazananların əksəri onun Ustad bulduğundan su içənlərdir.

Tələbəlik illərindən təzəcə ayrılmış, filarmoniya səhnəsində halə özünü xanəndə kimi tamam-kamal təsdiq etməmiş Nəriman müəllim əvvəlcə böyük tarzən, görkəmli muğam bilicisi Əhməd Bakıxanovun təklifiylə 12 sayılı uşaq musiqi məktəbində, az sonra isə məzunu olduğu Asaf Zeynallı adına Musiqi Məktəbində dərslər deməyə başlayanda bəlkə də ağılına gəlməzdi ki, ömrünün sonunacan burda çalışacaq. Və onun qismətinə ifaçı yox, məhz pedaqoq kimi tarixdə qalmaq güşəcəkdir. Düzüldü, adı muğamdan-muğamatdan ayrı çəkilməyəcəkdir. Amma ifaçılığı müəllimliyinə qurban gedəcəkdir. Yetirmələrinin xoş sorağı gəldikcə sevinəcək, ürəyi dağa dönəcəkdir. Neyləyəsən ki, onun özünü qiymətləndirmək, əməyinin dəyərini vermək səlahiyyətli vəzifə sahiblərindən bir kimsənin ağılına gəlməyəcəkdir. Ta yeni dövrün, zamanın gəllşinədək belə davam edəcək, yalnız 1992-ci ildə payızında Nəriman Əliyev əməkdar müəllim fəxri adına layiq görülməcəkdir... Altmış iki yaşını arxada qoyan ustad halal haqqını axır ki, almış oldu. O, Əhməd Bakıxanov və Seyid Şuşinskiyə sonra muğam dünyasında bu fəxri adə layiq görülən üçüncü, müəllimlərinin ardınca isə birinci şəxsiydi...

...Nəriman Əliyev 1998-ci ildə haqq dünyasına qovuşdu. İki il sonra doğma Buzovna kəndində bacısı oğlu, tanınmış kamaçə ustası, pedaqoq, musiqişünas alim Arif Əsədullayevin təşəbbüsüylə onun yubileyi keçirildi. Həmin vaxt Arif müəllim vaxtilə "Rast", "Çahargah", "Bayatı Şiraz", "Şur", "Rahab", "Arazbarı", "Mahur-hindi", "Mani", "Humayun" muğamlarını, bir sözlə

ustadın ifasında seğmələri disk şəklində buraxdırdı. Yeri gəlməmiş, 35-40 il əvvəl Bəhrəm Mansurov və Həbil Bayramovun rəhbərlik etdiyi ansambların, eləcə də Arif Əsədullayev və Elxan Müzəffarovun müşayiətilə lentə alınmış, radionun qızıl fondunda saxlanan, "Bayatı Şiraz", "Mahur-hindi", "Rast", "Çahargah" muğamları Nəriman müəllimin ifasında əsl örnəklərdir. Və məhz həmin muğamların disklə yer alması da olduqca dəyərli təşəbbüsdür.

Yetmiş beş illik yubileyində Nəriman Əliyevsiz onun həyat və yaradıcılığı sənədli film şəklində ekrana gəldi. Amma ötən ilin mayında nədənsə əvəzsiz muğam müəlliminin səksən yaş heç yerdə xatırlanmadı. Ailəsi, xüsusilə, ömür-gün yoldaşı Xalidə xanım bu biganəlikdən sarsıldı. Ondan bir qədər əvvəlsə açılış olan Beynəlxalq Muğam Mərkəzində büstləri sıralanan görkəmli muğam ustadlarının sırasında Nəriman Əliyevin yoxluğu da ona yer eləmişdi... Məncə, onun yetirmələri olmuş sənətçilərin bir qismi öz təbliğlərinə çalışmaqda yanaşı, arada müəllimlərini də yada salsalar, pis olmaz. O müəllimi ki, ustadını evində saxlayıb, qulluğunda dayanmağı, hətta ayağını yumağı belə özünə şərəf bilmişdi... Onu da deyək ki, indiki Nəriman Əliyev kimi adamlar azdır, özümlü aldatmaq, bəlkə də heç yoxdur...

Seymur

